

ISSN 2181-9599

Doi Journal 10.26739/2181-9599

ЎТМИШГА НАЗАР

3 ЖИЛД, 9 СОН

ВЗГЛЯД В ПРОШЛОЕ

ТОМ 3, НОМЕР 9

LOOK TO THE PAST

VOLUME 3, ISSUE 9

ТОШКЕНТ-2020

Бош мухаррир:
Главный редактор:
Chief Editor:

Муртазаева Рахбар Хамидовна
тарих фанлари доктори, профессор,
Ўзбекистон Миллий университети

Бош мухаррир ўринбосари:
Заместитель главного редактора:
Deputy Chief Editor:

Джураева Нилуфар Далибаевна
тарих фанлари номзоди, доцент,
Ўзбекистон жаҳон тиллари университети

«Ўтмишга назар» илмий журнали тахририй маслаҳат кенгаши
редакционный совет научного журнала «Взгляд в прошлое»
Editorial board of the scientific journal Looking into the past

Сагдуллаев Анатолий Сагдуллаевич
тарих фанлари доктори,
профессор, академик,
Ўзбекистон Миллий университети

Бобожонова Дилором Бобожонова
тарих фанлари доктори, профессор,
Ўзбекистон жаҳон
тиллари университети

Зияева Доно Хамидовна
тарих фанлари доктори, профессор,
ЎзР ФА Тарих институти

Кебадзе Мадонна
доктор исторических наук, Телавский
государственный университет, Грузия

Аширов Адхам Азимбаевич
тарих фанлари доктори, профессор,
ЎзР ФА Тарих институти

Бурдиашвили Майя
доктор исторических наук, Телавский
государственный университет, Грузия

Агзамова Гулчехра Азизовна
тарих фанлари доктори, профессор,
ЎзР ФА Тарих институти

Кожакеева Ляззат Темировна
тарих фанлари доктори, доцент,
Хотин-қизлар давлат педагогика
университети, Қозоғистон

Ульжаева Шохистахон Мамажоновна
тарих фанлари доктори,
Тошкент кимё - технология институти

Бабаджанова Нодира Абдуллаевна
тарих фанлари номзоди, доцент,
Ўзбекистон давлат жаҳон
тиллари университети

Рахмонкулова Зумрад Бойхуразовна
тарих фанлари номзоди, доцент
Ўзбекистон Миллий университети

Гоффоров Шокир Сафарович
тарих фанлари доктори, профессор
Самарқанд давлат тиббиёт институти

Эргашева Юлдуз Алимовна
Тарих фанлари доктори, профессор,
Қарши муҳандислик-иқтисодиёт
институти

Теймураз Ахалмосулишвили
профессор, Телавский государственный
университет, Грузия

Халикова Рахбар Эргашевна
тарих фанлари доктори, профессор,
Тошкент давлат техника университети

Кобзева Ольга Петровна
тарих фанлари доктори, профессор,
Ўзбекистон Миллий университети

Ишанходжаева Замира Райимовна
тарих фанлари доктори, профессор,
Ўзбекистон Миллий университети

Абдуллаева Яхшибека Атамуратовна
тарих фанлари доктори, доцент
Нукус давлат педагогика институти

Одилов Аброр Анварович
тарих фанлари номзоди, доцент,
Ўзбекистон Миллий университети

Ерметов Аваз Абдуллаевич
тарих фанлари доктори, доцент,
Ўзбекистон Миллий университети

Саипова Камола Давляталиевна
тарих фанлари номзоди, доцент,
Ўзбекистон Миллий университети

Джоробекова Айнур Эшимбековна
тарих фанлари номзоди, профессор,
Ташиқи ишлар вазирлиги қошидаги
Дипломатия академияси,
Қозоғистон Республикаси

Ковалев Борис Николаевич
тарих фанлари доктори, профессор
Россия ФА, Санкт-Петербург
Тарих институти

Ауанасова Алима Мусировна
тарих фанлари доктори, профессор
Давлат тарихи институти, Қозоғистон

Бегалинова Калимаш Капсамаровна
фалсафа фанлари доктори, профессор
Ал-Фаробий номидаги Қозоғистон
Миллий университети, Қозоғистон

Хайдаров Муродилла Махмуталиевич
тарих фанлари доктори, профессор
Ўзбекистон миллий университети

Юнусова Хуршида Эркиновна
тарих фанлари доктори, профессор,
Ўзбекистон Миллий университети

Алиева Лале
тарих фанлари доктори,
Озарбайжон Давлат университети

Исмаилова Алмаз
тарих фанлари доктори,
Догистон мустақил университети

Захидова Саҳоват
тарих фанлари номзоди, доцент
Ўзбекистон Миллий университети

Мустафаева Нодира Абдуллаевна
тарих фанлари доктори
Ўзбекистон Республикаси
Фанлар академияси

Халмуратов Бахтиёр Режавалиевич
тарих фанлари бўйича
фалсафа доктори, доцент
Наманган давлат университети

Махкамов Қодиржон Одилжонович
PhD, доцент в.б.
Наманган давлат университети

Page Maker | Верстка | Саҳифаловчи: Хуршид Мирзахмедов

Контакт редакций журналов. www.tadqiqot.uz
ООО Tadqiqot город Ташкент,
улица Амира Темура пр.1, дом-2.
Web: <http://www.tadqiqot.uz/>; Email: info@tadqiqot.uz
Тел: (+998-94) 404-0000

Editorial staff of the journals of www.tadqiqot.uz
Tadqiqot LLC the city of Tashkent,
Amir Temur Street pr.1, House 2.
Web: <http://www.tadqiqot.uz/>; Email: info@tadqiqot.uz
Phone: (+998-94) 404-0000

1. Аминов Бобур, Махмудов Файзхожа XIX АСР КУБРАВИА-НАКШБАНДИЯ ТАРИҚАТИГА ОИД «АЛ-ИЖОЗА» – ИЖОЗАТНОМА.....	4
2. Abduzohirov Ravshan O`ZBEKLARDA FARZAND TARBIYASI VA OILAVIY MUNOSABATLAR MASALASINI O`RGANILISHI TARIXSHUNOSLIGI.....	10
3. Джураева Нилуфар МАРКАЗИЙ ОСИЁ ТАРИХШУНОСЛИГИДА ХОТИН-ҚИЗЛАРНИНГ ЖАМИЯТДАГИ ЎРНИ ВА РОЛИ МАСАЛАСИНИНГ ЎРГАНИЛИШИ.....	20
4. Жумағулов Анвар ЭТНОИҚТИСОДИЁТ: ЗАМОНАВИЙ ЁНДАШУВЛАР ВА ҚАРАШЛАР.....	29
5. Мамаджанов Аъзамжон МАҲАЛЛИЙ ЎЛКАШУНОСЛАР ВА РУС ОЛИМЛАРИ ҲАМКОРЛИГИДА ТУРКИСТОН АРХЕОЛОГИЯ ҲАВАСКОРЛАР ТЎГАРАГИ ФАОЛИЯТИ.....	35
6. Маматкулов Абдурасул ИЖТИМОЙ БАРҚАРОРЛИКНИ ТАЪМИНЛАШДА МИЛЛАТЛАРАРО ҲАМЖИХАТЛИК ВА БАҒРИКЕНГЛИКНИНГ МОҲИЯТИ.....	41
7. Мухаммадиев Раҳмон ЎЗБЕКИСТОН ХОТИН-ҚИЗЛАРИНИНГ ИККИНЧИ ЖАҲОН УРУШИДАГИ МЕҲНАТ ЖАСОРАТЛАРИ.....	46
8. Омонов Анварбек АНГИЛЛАК ҒОРИ ВА УНИНГ ЎЗБЕКИСТОН ПАЛЕОЛИТ ДАВРИ ТАРИХИДА ТУТГАН ЎРНИ.....	53
9. Расулова Нодира ЎЗБЕКИСТОНДА МУСТАҚИЛЛИККА ЭРИШИШ АРАФАСИДА ЯНГИ СИЁСИЙ ПАРТИЯЛАР ВА ҲАРАКАТЛАРНИНГ ШАКЛЛАНИШ ЖАРАЁНЛАРИ.....	60
10. Холмуродов Дилшод ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ВА РОССИЯ ФЕДЕРАЦИЯСИ ЎРТАСИДАГИ ОЛИЙ ТАЪЛИМ СОҲАСИДАГИ ҲАМКОРЛИК.....	69
11. Хонимов Шарофиддин ЁШЛАРГА ОИД ДАВЛАТ СИЁСАТИ САМАРАДОРЛИГИНИ ОШИРИШНИНГ ҲУҚУҚИЙ АСОСЛАРИ.....	75
12. Эсанов Алишер, Бегалиев Жўрабек 1917-1941 ЙИЛЛАРДА ЎЗБЕКИСТОНДАГИ МАДАНИЙ ЖАРАЁНЛАР.....	81

ЎТМИШГА НАЗАР ВЗГЛЯД В ПРОШЛОЕ LOOK TO THE PAST

Шарофиддин Хонимов,
Ўзбекистон Миллий университети тадқиқотчиси
sharofiddin_2017@mail.ru

ЁШЛАРГА ОИД ДАВЛАТ СИЁСАТИ САМАРАДОРЛИГИНИ ОШИРИШНИНГ ҲУҚУҚИЙ АСОСЛАРИ

For citation: Sharofiddin Khonimov, LEGAL BASIS FOR IMPROVING THE EFFICIENCY OF STATE POLICY FOR YOUTH. 2020, vol. 9, issue 3, pp.75-80

 <http://dx.doi.org/10.26739/2181-9599-2020-9-11>

АННОТАЦИЯ

Ушбу мақолада ёшларга оид давлат сиёсати соҳасида қабул қилинган норматив-ҳуқуқий ҳужжатлар, ёшлар ҳуқуқларини ҳимоя қилишда асосий ҳуқуқ манбалари, уларни амалда тадбиқ этиш ва бу жараёндаги мавжуд муаммолар, ҳуқуқий нормаларнинг ижро этилиши ҳолатлари, ёшлар ҳуқуқларини ҳимоя қилишнинг самарали тизими ва уларнинг ташаббусларини рўёбга чиқариш масалалари ёритилган.

Калит сўзлар: қонун, норматив-ҳуқуқий ҳужжат, ёшларга оид давлат сиёсати, фармон, қарор, қонунийлик, сиёсий саводхонлик, ҳуқуқий онг ва ҳуқуқий маданият.

Шарофиддин Хонимов,
Исследователь

Национального университета Узбекистана
sharofiddin_2017@mail.ru

ПРАВОВАЯ ОСНОВА ПОВЫШЕНИЯ ЭФФЕКТИВНОСТИ ГОСУДАРСТВЕННОЙ ПОЛИТИКИ ДЛЯ МОЛОДЕЖИ

АННОТАЦИЯ

В данной статье описывается нормативно-правовые акты, принятые в сфере государственной молодежной политики, основные источники права в сфере защиты прав молодежи, их реализация и существующие проблемы в этом процессе, реализация правовых норм, эффективная система защиты молодежи и реализация их инициативы.

Ключевые слова: право, нормативно-правовая документы, государственная молодежная политика, указы, решения, легитимность, политическая грамотность, правосознание и правовая культура.

Sharofiddin Khonimov,
Researcher National University of Uzbekistan
sharofiddin_2017@mail.ru

LEGAL BASIS FOR IMPROVING THE EFFICIENCY OF STATE POLICY FOR YOUTH**ABSTRACT**

This article describes the normative legal acts adopted in the field of state youth policy, the main sources of law in the field of protecting the rights of youth, their implementation and existing problems in this process, the implementation of legal norms, an effective system for the protection of youth and the implementation of their initiative.

Index Terms: law, regulatory framework, state youth policy, decrees, decisions, legitimacy, political literacy, legal awareness and legal culture.

1. Долзарблиги:

Жаҳондаги глобаллашув жараёнлари, инновацион жамиятга бўлган эҳтиёж, фан-техника тараққиёти ёшлар учун кўплаб имкониятлар яратиш билан бир қаторда, уларнинг олдига тезкор қарорлар қабул қилиш, инновацион тафаккурни шакллантириш, интеллектуал салоҳиятни ошириш каби кўплаб талабларни қўймоқда.

Шу боис Ўзбекистон Республикасида ёшларга оид давлат сиёсатини амалга оширишда асосий эътибор ёш авлод вакиллари йўлантириб келаётган бугунги куннинг долзарб муаммоларини ҳал этишга қаратилмоқда.

Ёшларнинг ҳуқуқ ва эркинликларини таъминлаш тизимини такомиллаштириш, уларнинг интилишларини қўллаб-қувватлашга қаратилган илғор ислоҳотлар амалга оширилмоқда.

Мамлакатимиздаги туб ўзгаришлар ёшларга оид давлат сиёсатини янада ривожлантиришни кун тартибига қўймоқда [1].

Ёшлар сиёсати соҳасидаги тажрибани бойитган ҳолда, мамлакатимизда ёш авлоднинг конституциявий ҳуқуқларини кафолатлаш, ёшларга оид давлат сиёсатининг ҳуқуқий ва ташкилий механизмларини янада такомиллаштириш борасидаги мақсад ва вазифалар, устувор йўналишлар ҳамда амалга оширилиши лозим бўлган тегишли чора-тадбирлар бугунги куннинг долзарб вазифаларидандир.

Шу нуқтаи назардан мамлакат тараққиёти йўлида ёшларнинг иқтидори ва имкониятларидан самарали фойдаланиш, уларнинг бугунги кундаги жамият ривожини ва истиқболи йўлидаги ташаббусларини қўллаб қувватлаш алоҳида долзарб аҳамият касб этади.

2. Методлар ва ўрганилганлик даражаси:

Мақола умум қабул қилинган методлар – қиёсий-мантиқий таҳлил, кетма-кетлик, кузатиш, ўлчаш тамойиллари асосида ёритилган бўлиб, унда Ўзбекистонда ёшларга оид давлат сиёсати соҳасида қабул қилинган норматив-ҳуқуқий ҳужжатлар, ёшлар ҳуқуқларини ҳимоя қилишда асосий ҳуқуқ манбалари, уларни амалда тадбиқ этиш ва бу жараёндаги мавжуд муаммолар, ҳуқуқий нормаларнинг ижро этилиши ҳолатлари, ёшлар ҳуқуқларини ҳимоя қилишнинг самарали тизими ва уларнинг ташаббусларини рўёбга чиқариш масалалари ёритилган.

Ёшларга оид давлат сиёсати самарадорлигини оширишнинг ҳуқуқий асослари бир қанча тадқиқотчилар томонидан тадқиқ этилган. Жумладан, Қ.Куранбоев, С.Жўраев, Д.Бўронова, Ф.Равшанов, М.Юлдашев, З.Қодирова, Э.Бобомуродов, Г.Туленова ва бошқа тадқиқотчиларнинг илмий ишларида ёшларга оид давлат сиёсати самарадорлигини оширишнинг ҳуқуқий асослари ёритиб ўтилган.

3. Тадқиқот натижалари:

Ўзбекистон - ёшлар мамлакати. Бугунги кунда дунё аҳолисининг қарийб 20 фоизини ёшлар ташкил қилади. Ўзбекистонда эса, бу кўрсаткич 60 фоиздан ошиши ёшларни халқимиз, давлатимизнинг бебаҳо бойлигига айлантирган. Улар учун барча шарт-шароит, имтиёзлар, имкониятлар ва қулайликлар эшиги кенг очилган, яъни ёшларнинг ташаббусларини қўллаб-қувватлаш ҳамда сиёсий жараёнларда уларнинг ҳақиқий етакчилигини таъминлаш мақсадида - ёшларга давлат сиёсати даражасида эътибор

қаратилмоқда. Бунга жавобан, ёшларимиз ҳозирда фан, таълим, маданият, спорт, ахборот коммуникация технологиялари каби кўплаб соҳаларда юксак натижаларни кўлга киритмоқдалар.

Мамлакатимизда 34 млн. нафардан ортиқ аҳоли истиқомат қилади. Аҳолининг 18 млн га яқини (60%) ёшлар ҳисобига тўғри келади, ўсиш кўрсаткичлари эса йилига 500 минг нафардан ортиқни ташкил этади.

Сиёсий фанлари доктори, профессор, Қуранбаев Қахрамон Қўчқорович, фан номзодлари Холмахматов Азимшер Хазратқулович, Бозоров Отабек, Шермонов Элдор, Муҳаммадилҳом Йўлдашевлар ўзларининг ёшларга оид давлат сиёсати йўналишидаги илмий изланишлари, илмий оммабоп мақолалари ҳамда тадқиқот ишларида мазкур соҳадаги янгиликларни ўз ишларида тадқиқи қилди.

Бу рақамлар мамлакатимизда ёшларга оид давлат сиёсатини - сиёсатимизнинг энг муҳим таркибий йўналишларидан бири эканлигини амалда тасдиқлайди десак муболаға бўлмайди.

Ёшларнинг ҳаётда ўз ўрнини топиши масалалари шу боис ҳам долзарб вазифалардан бири бўлиб қолмоқда.

Албатта ҳар бир фаолият ва ҳаракатнинг ташкилий-ҳуқуқий асоси мустаҳкам бўлса мазкур фаолият ва ҳаракатдан кутилаётган натижа ва пировард мақсад ҳам ижобий бўлишига эришилади.

Мамлакатимизда ёшларнинг ҳуқуқ ва манфаатларини ҳимоя қилиш борасида мустаҳкам ташкилий ва ҳуқуқий база яратилган.

Хусусан, ўтган уч йил давомида ёшлар масаласига доир жами 25 та Қонун ва қонуности ҳужжатлари қабул қилинди. Ўзбекистон ёшларининг ҳуқуқ ва эркинликларини таъминлашга қаратилган 30 дан ортиқ халқаро ҳуқуқий ҳужжатни ратификация қилинди [2]. Ана шундай ҳужжатлардан бири бу ҳаммамизга маълум бўлган, Инсон ҳуқуқлари умумжаҳон декларациясидир.

Ушбу Декларациянинг барча асосий тамойиллари мамлакатимиз бош қомуси Конституцияда ўз ифодасини топган. Инсон ҳуқуқлари умумжаҳон декларацияси БМТ Бош ассамблеяси томонидан 1948 йил 10 декабрда Франция пойтахти Парижда қабул қилинган [3].

Фикримизча мазкур ҳужжатнинг қабул қилинишига Иккинчи жаҳон уруши мобайнида бутун дунё халқларининг бошидан ўтказган қийинчиликлари, азоб уқуқбатлари ҳамда уруш давомидаги фожиалар асосий сабаб бўлган.

Декларациянинг бошқа халқаро ҳужжатлардан фарқ қиладиган асосий жиҳати, унда алоҳида маданият, миллат ва минтақалар билан чекланмаган универсал қадриятлар мустаҳкамланиб, ҳар бир инсон ирқи, танасининг ранги, дини, жинси, тили, сиёсий ёки бошқа эътиқоди, миллий ва ижтимоий келиб чиқиши, мулкый, табақавий ва бошқа ҳолатидан қатъий назар, инсониятга мансублиги нуктаи назаридан эга бўлиши лозим бўлган ҳуқуқлар мустаҳкамлаб қўйилган.

Декларациянинг умум эътироф этган нормалари конституциямизда ҳам алоҳида муҳраб қўйилган.

Жумладан, Ўзбекистон Республикаси Конституцияси 18-моддасида Ўзбекистон Республикасида барча фуқаролар бир хил ҳуқуқ ва эркинликларга эга бўлиб, жинси, ирқи, миллати, тили, дини, ижтимоий келиб чиқиши, эътиқоди, шахси ва ижтимоий мавқеидан қатъий назар, қонун олдида тенгдирлар. Имтиёзлар фақат қонун билан белгиланган бўлиб, ижтимоий адолат принципларига мос бўлиши шартлиги белгилаб қўйилган [4].

Инсон ҳуқуқлари умумжаҳон декларацияси ҳозирги замонда инсон айниқса ёшлар эркинликлари қафолатининг буюк харитасидир. Мазкур ҳужжатнинг қабул қилиниши халқаро муносабатлар ривожидида муҳим тарихий босқич бўлди.

Ўзбекистон Республикасида, ушбу тамойилларга амал қилган ҳолда, инсон ҳуқуқлари ва шу билан бирга ёшлар ҳуқуқлари соҳасидаги халқаро стандартларни жамият ҳаётига, фуқаролар ва давлат хизматчилари тафаккурига янада теран сингдиришга алоҳида эътибор

қаратиб келинмоқда. Буларнинг барчаси, ўз навбатида, инсон ҳуқуқларини ҳимоя қилишнинг самарали тизимига асос солиш учун ёрдам беради.

Ҳозирги кунда Ўзбекистонда инсоннинг шахсий, сиёсий, иқтисодий, ижтимоий ва маданий ҳуқуқлари тўғрисида қонунчилик тизими шаклланди.

Мамлакатимизда инсон ҳуқуқлари ва асосий эркинликларини тартибга соладиган, шунингдек ёшларнинг ҳуқуқ ва эркинликларини кафолатлайдиган 12 та конституциявий қонун, 17 та кодекс ва 700 тадан ортиқ қонун қабул қилинган. Ўзбекистон ўтган даврда инсон ҳуқуқлари бўйича 80 тадан ортиқ асосий халқаро ҳужжатларга қўшилди ва БМТ томонидан ушбу соҳада қабул қилинган 10 та асосий халқаро шартнома иштирокчисига айланди [5].

Мазкур норматив-ҳуқуқий ҳужжатлар фуқароларимиз айниқса, ёшларимизнинг ҳуқуқий онги ва маданиятини, уларнинг сиёсий фаолликларини янада оширади.

Мамлакатимизда инсон ҳуқуқлари шунингдек, ёшлар ҳуқуқлари, манфаатларини таъминлаш бўйича бир қатор тизимли чора-тадбирлар амалга ошириб борилмоқда.

Жумладан, мамлакатимизда ёшларга оид давлат сиёсати самарадорлигини янада ошириш ҳамда ёшларнинг сиёсий саводхонлиги ва сиёсий етакчилигини таъминлаш ҳамда ёшлар манфаати, уларнинг ҳуқуқларига доир жами 25 та Қонун ва қонуности ҳужжатлари, Ўзбекистон Республикасининг 2 та Қонуни, Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2 та Фармони, 4 та қарори, 1 та фармойиши, Вазирлар Маҳкамасининг 14 та қарори ва 3 та фармойиши имзоланди.

Ёшлар масалалари билан боғлиқ 70 га яқин норматив-ҳуқуқий ҳужжатга қўшимча ва ўзгартиришлар киритилди. Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Қонунчилик палатасида Ёшлар масалалари бўйича комиссия тузилди. Мазкур чора-тадбирлар ҳам албатта юртимизда инсон ҳуқуқлари, айниқса ёшлар ҳуқуқларини ҳимоя қилишда асосий ҳуқуқ манбалари бўлиб хизмат қилади.

Мазкур норматив-ҳуқуқий ҳужжатларга асосланиб ёшлар ҳуқуқ ва манфаатларини ҳимоя қилиш, ёшларнинг ташаббусларини рўёбга чиқариш мақсадида жойларда қатор чора-тадбирлар амалга ошириб келинмоқда.

Давлатимиз раҳбари таъкидлаганларидек, ёшларни жамият ҳаётига қайтариш керак, уларни ҳақ-ҳуқуқларини ҳимоя қилиш, кафолатлаш, бир сўз билан айтганда адашиб жиноят йўлига кириб қолиб, ўз йўлини топишга амалий ёрдам бериш бу ҳақиқий инсонпарвалик, яъни ёшлар ҳуқуқларини ҳимоя қилишдек олийжаноб амалдир [6].

Шу нуқтаи назардан, бугунги кунда адашиб жиноят йўлига кирган, содир этган жинойий қилмишидан чин кўнгилдан пушаймон бўлган 762 нафар ёшлар “Ёшлар кафиллиги” [7] асосида суд залидан озод қилиниб, судлар томонидан уларга озодликдан маҳрум қилиш билан боғлиқ бўлмаган жазо тури тайинланди.

Бу нимани англатади, аввало эҳтиётсизлик оқибатида билиб билмасдан жиноят содир қилиб қўйган, чин кўнгилдан пушаймон бўлган ёшларнинг конституциявий ҳуқуқларини ҳимоя қилиш, уларга имкон бериш десам муболаға бўлмайди.

Шу билан бирга, мамлакатимиздаги барча жазони ижро этиш муассасаларида тарбияланаётган маҳкум ва маҳкума ёшлар билан ҳам аниқ дастурларга асосан, профилактик ишлар, ҳуқуқларини ҳимоя қилишда ҳам алоҳида йўналишда иш олиб бормоқда.

Жазони ижро этиш муассасаларида жазо муддатини ўтаётган ёшлар билан ишлаш, уларни тўғри йўлга солиш, очиқ мулоқотлар ташкил этиш мақсадида Ички ишлар вазирлиги Жазони ижро этиш Бош бошқармаси билан ҳамкорлик дастури тасдиқланди. Мазкур дастурга асосан, барча жазони ижро этиш муассасаларида жазо муддатини ўтаётган ёшлар ўртасида очиқ мулоқотлар ўтказилиши йўлга қўйилди.

Республикадаги жазони ижро этиш муассасаларида жорий йил давомида 26 турдаги фан, касб-хунар, спорт ва чет тиллари бўйича тўғараклар ўтишни бошлаш ҳамда шу орқали йил давомида 2 000 нафарга яқин жазо муддатини ўтаётган ёшларни қамраб олиш режалаштирилган. Бугунги кунга қадар 30 га яқин муассасада 8 та йўналишда фан ва чет

тилларини ўргатиш бўйича тўгараклар фаолияти йўлга қўйилди ва 397 нафар вояга етмаганлар қамраб олинди [8].

Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2018 йил 8 майдаги ПФ-5439-сон Фармони билан тасдиқланган “Ўзбекистон Республикасида афв этишни амалга ошириш тартиби тўғрисида”ги Низом талабларига мувофиқ бугунги кунга қадар 30 ёшгача бўлган 463 нафар ёшлар билан алоҳида яқка тартибда ишлаш жорий қилинган, яъни афв этилиб, жазони ижро этиш муассасасидан қайтган ёшларни кейинги ҳаётида ўз ўрнини топишда амалий ёрдам бериш ҳамда уларнинг бандлигини таъминлаш мақсадида ёшлар етакчилари ҳар бир ёшга кафил сифатида масъул этиб бириктирилди.

Инсон ҳуқуқларини таъминлаш, ёшлар манфаатларини ҳимоя қилиш, қонунда белгиланган ҳуқуқ ва эркинликларига зарар етказмаслик каби йўналишларда профилактик ишлар амалга оширилиши давом этмоқда.

Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2017 йил 30 июнда ёшлар билан бўлиб ўтган учрашувида кўтарилган долзарб масалалардан келиб чиқиб, ёшларга оид давлат сиёсати соҳасида 5 та қонун ва 45 та қонуности ҳужжатлари қабул қилинди.

Ўтган вақт ичида ёшларнинг ҳар қандай турдаги ижобий ташаббусларини қўллаб-қувватлаш ёш авлоднинг соғлом бўлиб ўсиши, сифатли таълим олиши ва баркамол шахс бўлиб вояга етишини таъминлашга қаратилган кенг кўламли ишлар амалга оширилди. Ёшларнинг интеллектуал, ижодий ва бошқа турли йўналишлардаги салоҳиятини ривожлантиришга қаратилган ҳуқуқий, ташкилий ва ижтимоий-иқтисодий чора-тадбирлар белгиланди.

Юртимизда ташкил этилаётган янги-янги боғчалар, мактаблар, олий ўқув юртлари, нуфузли хорижий университетларнинг филиаллари, маданият ва спорт иншоотлари, “Темурбеклар мактаби”, “Президент мактаблари”, “Ижод мактаблари” деб ном олган мутлақо янги намунадаги таълим масканлари бугунги глобаллашув шароитида рақобатга кодир бўлган етук кадрларнинг янги авлодини тарбиялашга хизмат қилмоқда.

Кейинги пайтда умумхалқ ҳаракатига айланиб бораётган бешта ижобий ташаббус доирасида амалга оширилаётган катта қурилиш ва ободончилик ишлари, яратилаётган шароитлар, ташаббусларнинг мазмуни ва аҳамиятини ёшларимиз чуқур тушуниб, уни амалга оширишда фаол иштирок этаётгани, мамлакатимизда ёш авлодга берилаётган эътиборнинг ёрқин намунаси ва самараси сифатида намоён бўлмоқда.

Ёшлар сиёсати соҳасида амалга оширилган чора-тадбирлар таҳлили ёш авлод билан боғлиқ долзарб масалаларни ҳал этиш бўйича олиб борилаётган кенг кўламли ишлар билан бир қаторда, соҳада ечимини кутаётган муаммоли масалалар ҳам сақланиб қолаётганлигини кўрсатмоқда.

Аксарият ёшларда дунёда юз бераётган мураккаб геосиёсий ва мафкуравий жараёнларнинг мазмун-моҳиятини англаш даражасининг пастлиги, бу борада мамлакатимиз маънавиятига мос бўлган фикрлар хилма-хиллиги ҳолатида ягона ёндошув, тушунча ва тасавурларнинг етарлича шаклланмагани терроризм, диний экстремизм, ақидапарастлик, мутаасиблик, сепаратизм, одам савдоси, “оммавий маданият”, наркобизнес каби турли хавф ва таҳдидларга қарши курашишда жамият кучларини бирлаштириш ва уни ижтимоий ҳаракат даражасига олиб чиқишга имкон бермаяпти.

Айниқса, ёшларнинг ҳаётда ўз ўрнини топиши, уларни касбга йўналтириш ва иш билан таъминлаш, ташаббусларини рағбатлантириш ва мавжуд салоҳиятини амалга оширишга муносиб шароитлар яратиш билан боғлиқ қатор масалалар долзарб бўлиб қолмоқда.

Мамлакатни сиёсий, ижтимоий-иқтисодий ва маданий-маънавий ривожлантиришга қаратилган туб ўзгаришлар ёшларга оид давлат сиёсатини ривожлантириш борасида янги вазифаларни кун тартибига қўймоқда. Бу эса мазкур йўналишдаги принципиал ёндашувлар такомиллаштирилишини, стратегик мақсад, вазифа ҳамда устувор йўналишларнинг концептуал асослари ишлаб чиқилишини тақозо этмоқда.

Таҳлил натижаларига кўра бугунги кунда ёшлар ўртасида содир этлаётган жиноят ва ҳуқуқбузарликлар – 2 та сабабдан келиб чиқиб, содир этиб борилмоқда.

Биринчиси, ишсизлик ва иқтисодий етишмовчилик бўлса иккинчи асосий сабаби эса ёшларнинг мамлакатимизда қабул қилинган аксарият норматив-ҳуқуқий ҳужжатларнинг мазмун-моҳиятини тўла англаб етмаслиги, қонунларни тушунмасилиги – натижада ҳуқуқий жиҳатдан саводсизлиги ортидан ҳар хил қонунбузарликлар келиб чиқишига замин бўлмоқда.

Жамиятимизда ким қанча қонун ёдлагани билан эмас, аксинча ким қанча билган қонунга амал қилиши билан ҳуқуқий маданиятлилик даражаси маълум бўлади.

Хулоса ўрнида шуни айтиш мумкинки, мамлакатимизда ёшларга оид давлат сиёсатини сарадорлигини янада ошириш, ёшларнинг ҳуқуқий саводхонлигини шакллантириш ҳамда уларнинг мавжуд қобилиятларини рўёбга чиқаришга хизмат қиладиган нормаларни ҳар бир ёш ўз тимослида ўз тақдирида ҳис қилиб тўла англаб тушуниб, қонунларнинг аниқ ва бир хилда ижро этилишида ўзининг жамоатчиликнинг фаол аъзоси сифатида ҳиссасини кўшиб бориши лозим зеро, фуқаролик жамиятининг асосий белгиларидан бири бу қонунларнинг бир хилда ижро этилиши ҳамда фцқароларнинг ҳуқуқ ва эркинликлари кафолатланишидadir.

Бундан ташқари, мамлакатимизда олиб борилаётган ислохотлар халқаро ёшлар сиёсати стандартларига тобора интеграциялашиб бормоқда. Жумладан, БМТнинг ёшлар сиёсатига ҳужжатлари бу борадаги халқаро муносабатлар учун ҳуқуқий асос ва стандарт вазифасини бажаради. Унда келтириб ўтилган тақдирларнинг аксарияти Ўзбекистонда амалга оширилаётган ёшларга оид давлат сиёсатининг миллий хусусиятларида намоён бўлаётган бўлсада, ёшларга оид давлат сиёсатини амалга ошириш жараёнларини оптималлаштириш ва самарадорлигини оширишга шунингдек, уларнинг умумжаҳон миқёсдаги ушбу соҳадаги сиёсатга интеграциялашувини таъминлаши учун ушбу меъёрлар янада аниқроқ ҳуқуқий ҳужжатларда ўз аксини топиши мақсадга мувофиқдир. Бу эса халқаро миқёсда ёшларга оид давлат сиёсатини самарадор амалга ошириш учун имкон яратиб, бутун жаҳон миқёсда ёшлар учун тенг имкониятларга эга қулай глобал макон ҳамда соқцио-маданий муҳитни юзага келтиради.

Иқтибослар/ Сноски/References:

- [1] Мирзиёев Ш.М. Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёевнинг Олий Мажлисга мурожаатномаси // 2020 йил Илм, маърифат ва рақамли иқтисодиётни ривожлантириш йили давлат дастури доирасида мамлакат парламентида йўллаган мурожаатномасидан. Тасвир нашриёт уйи, 2020 978-9943-5798-5-9 (Mirziyoev Sh.M. Address of the President of the Republic of Uzbekistan Shavkat Mirziyoyev to the Oliy Majlis // Address to the Parliament of the country in the framework of the state program for the Year of Science, Enlightenment and Development of Digital Economy 2020. Image Publishing House, 2020 978-9943-5798-5-9)
- [2] <https://www.lex.uz/docs/3026246>
- [3] <http://constitution.uz/uz/pages/humanrights>
- [4] <http://www.ksu.uz/uz/page/index/id/7>
- [5] Инсон ҳуқуқлари бўйича Ўзбекистон Республикаси миллий марказининг 2019 йиллик таҳлилий маълумотларидан (From the 2019 analytical data of the National Center for Human Rights of the Republic of Uzbekistan)
- [6] <http://uza.uz/oz/documents/yeshlarni-manaviy-akhlo-iy-va-zhismoniy-barkamol-etib-tarbiya-14-08-2018>
- [7] <http://advokatnews.uz/xabar/623.html>
- [8] Республика ёшлар маркази ННТнинг 2019-2020 йиллардаги таҳлилий маълумотларидан (From the analytical data of the Republican Youth Center NGO for 2019-2020.).

ЎТМИШГА НАЗАР

ВЗГЛЯД В ПРОШЛОЕ

LOOK TO THE PAST

№9 (2020)

Editorial staff of the journals of www.tadqiqot.uz
Tadqiqot LLC The city of Tashkent,
Amir Temur Street pr.1, House 2.
Web: <http://www.tadqiqot.uz/>; Email: info@tadqiqot.uz
Phone: (+998-94) 404-0000

Контакт редакций журналов. www.tadqiqot.uz
ООО Tadqiqot город Ташкент,
улица Амира Темура пр.1, дом-2.
Web: <http://www.tadqiqot.uz/>; Email: info@tadqiqot.uz
Тел: (+998-94) 404-0000